

Hazırlayan
MESUT VARLIK
Efendime Söyleyeyim

Bu kitapta yer alan tüm yazıların telif hakları,
yazarların ortak kararıyla Nesin Vakfı'na bağışlanmıştır.

*Asaf Koçak'ın ve Madımak faciasında kaybettiğimiz
tüm değerlerimizin unutulmaz acısına, anısına...*

İletişim Yayınları 1479 • Edebiyat Eleştirisi 10

ISBN-13: 978-975-05-0771-7

© 2010 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2010, İstanbul

EDITÖR Belce Öztuna

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Sena Danışman - Pelin Aksoy

DİZİN Özgür Yıldız

BASKI ve CİLT Sena Ofset

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

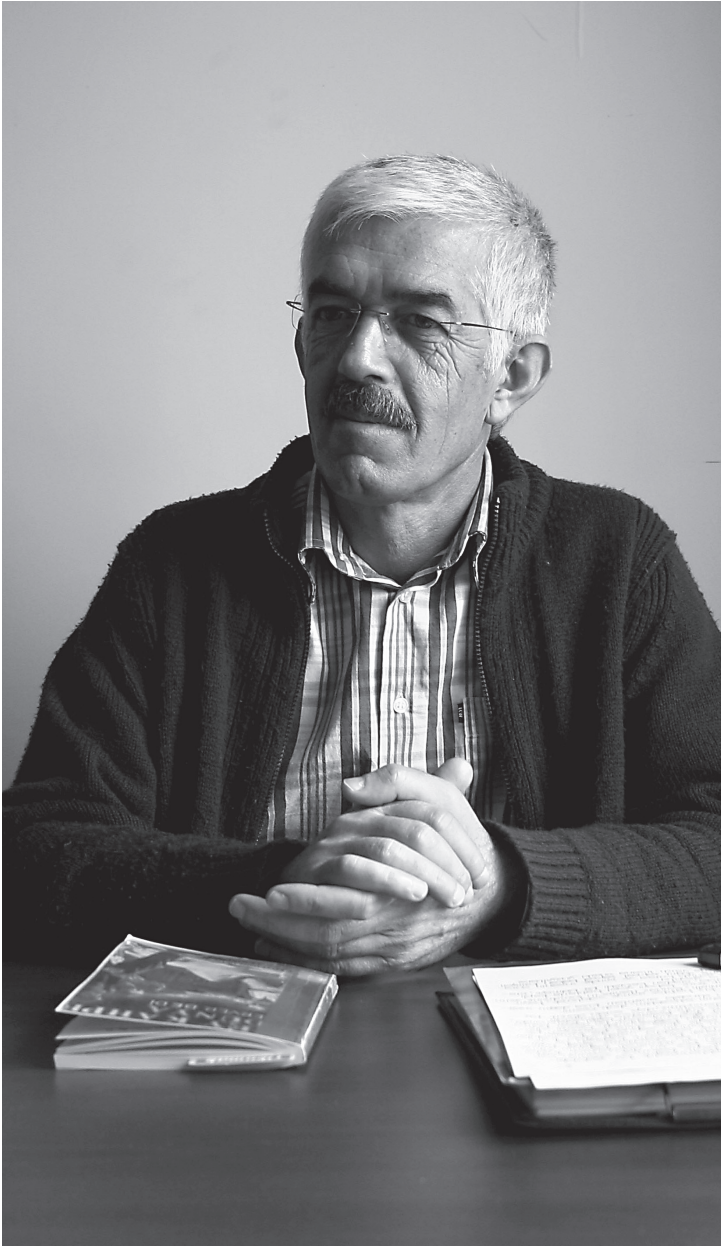
Hazırlayan
MESUT VARLIK

Efendime Söyleyeyim

Hasan Ali Toptaş Kitabı

i l e t i ŝ i m

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

“Ne bozkıra sığın bir kalabalıktır tabii bu, ne göze...”

Asip Dağı'nın Eteklerinde

MESUT VARLIK 17

“... yaşam o kadar basit ki tanrının eşyaları bugün de karmakarışık...”
ve diğerleri

Hasan Ali Toptaş Olayı ve HAT Metinleri Üzerine İlk Tezler

MESUT VARLIK 29

“Bu konuda, yıllardır herkes başka bir şey söylüyormuş...”

“Gölgelerden Harflere Hasan Ali Toptaş” Sempozyumu Açış Konuşması

SÜHA OĞUZERTEM 43

“Otobüsün ön koltuğuna...” / “Mahzende saklanıyor diye bildiğimiz...”

Hasan Ali Toptaş Bibliyografyası 47

“... hiçbir zaman kendimden emin olmadığım halde...”

Hasan Ali Toptaş: “Bilginin Kendisi Değil, Buharı Muteberdir...”

Söyleşi: MESUT VARLIK 53

“Dahası, siz bu söylediklerimden çok daha fazlasını işitip...”

İKİNCİ BÖLÜM ÇEVİRMENLER

A- BAŞKA DİLLERİN DUYDUKLARI

“Derken anlamış, evet anlamış; aslında oyun oynuyorum...”

“Bizim Franz’ımızın Adı da Hasan”

STEFAN WEIDNER 93

Hasan Ali Toptaş

GERHART MEIER 97

“Dünyayı, nesnelere bakarak anlatan...” ve diğerleri

Yaşasın Stigma!

TUULA KOJO 100

B- SAHNEYE SESLENENLER: YALNIZLIKLAR

“Dilimi sormayın,” ve diğerleri

Celil Toksöz: “Ben *Yalnızlıklar*’ı Yönettikçe, Benim de Yalnızlıklarım Çoğalmaya Başladı...”

Söyleşi: MESUT VARLIK 105

“İlkin, insanların büyük kötülüklere yol açan...” / “... bu karmaşık yaşam korkuturdu beni...”

***Yalnızlıklar*’ı Nasıl Paylaştım**

VICTOR BOTTENBLEY 111

**Mahir Günşiray: “Oyun Kısa Sürüyor
Ama Bana Bir Ömür Gibi Geliyor...”**

Söyleşi: MESUT VARLIK 116

“Çoğunluğun işlettiği kocaman bir uyumun...” / “İlkin, insanların büyük kötülöklere yol açan...”

**Kamucan Yalçın: “Kelimenin Tam Anlamıyla
‘Metni Çaldık’”**

Söyleşi: MESUT VARLIK 120

C- PERDEDE GÖRÜNENLER: *GÖLGESİZLER*

“Sonra, gide gide varacağım yere vardım ben...” / “İçimdeki çocuk hâlâ karanlıktaydı çünkü...”

Hakan Karahan: “Gölgesizler Zeki Bir Film!”

Söyleşi: MESUT VARLIK 126

“Hasan Ali Toptaş’ın Gölgesizler’i...” / “Yazar, metni konuşan...”

**Ümit Ünal: “Bu Film, Gölgesizler’den Çıkacak
Filmlerden Sadece Biri”**

Söyleşi: MESUT VARLIK 137

“Yalnızlığı ne çok duymuş olmalı...” / “Her biri yazarın ta kendisi...”

**Altan Erkekli: “Yazıktır O Ülkeye ki
Kahramanlara İhtiyaç Duyar!”**

Söyleşi: EDA ÇAÇA - MESUT VARLIK 143

“...babamın, ‘herkes gibi olmadın gitti’ deyişi...”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HAT OKUMALARI

“Bir oluyor, kırkına merdiven dayamış yorgun bir kadın edasıyla...”

ASAF KOÇAK’IN ÇİZİMİ 153

“Hikâyenin bütünlüğü daha fazla çözülmesin diye...” / “Yeryüzüne haykırmak istediğim sözler peşimdeydi artık...”

Hasan Ali Toptaş Yazınında Çokseslilik	
ALPER AKÇAM	155

“Yazıyı önünde sonunda büyük...” / “Amacı hikâyeler hikâyesine ulaşmak...”

Hasan Ali Toptaş’ın Yazıevreninde Bir Takımyıldızı Olarak Benzerlik ya da İçinden Sözlük Geçen Bir Deneme...	
BELİZ GÜÇBİLMEZ - ŞÂMİL YILMAZ	185

“Belki bu arada, ormanın kilerle iç içe geçen şehrin...”

Hasan Ali Toptaş’ın Romanlarında İktidar ve Gölgesiz Erkek	
ÇİMEN GÜNAY	204

“Gözlerinden pembe buğular saçarak...” / “Varlığının bilincine varılsın ya da varılmasın...”

EBRU AĞCA’NIN ÇİZİMİ	224
----------------------------	-----

“Bin Edebi Haz” Ajandası	
ERSİN ALTAY	226

“İnsanlar isterlerse her şeyi...” / “Bir bakıma, iyilik dediğimiz şey...”

Söyleşimlilik ve Çokseslilik Bağlamında Olağan ve Olağanüstü Ölü Zaman Gezginleri	
AYŞE (EZİLER) KIRAN	230

“Sisin içinde bir tutma eylemi...” / “Hasan Ali Toptaş’ın ‘Uykuların Doğusu’na...”

Yalnızlığa Damlayan Mürekkep Lekesi	
MERAL ORALİŞ	258

“Yalnızlık, karanlığı çocukluğumuzdan kalmış” ve diğerleri

Hasan Ali Toptaş’ın Yazgıya Vecibesi: Yalnızlıklar	
EDA ÇAÇA	271

Ben Bir Gürgen Dalıyım	
MAVİSEL YENER	288

“Az önce gölgemde terlerini kurutup...”

**Varoluşsal Arayışın,
Tedirgin Taşra Yalnızlığının Romancısı**
FERİDUN ANDAÇ 302

Romanda Varoluşun Romanı: *Kayıp Hayaller Kitabı*
ZEYNEP ERK EMEKSİZ 309

“Belki, diyorum kimi zaman...” / “... kuşun gözlerindeki Hasan’i oldukça yakından...”

Yokluğun Yazılmış Şekli
ELİF TÜRKER 317

“Değişiyoruz çünkü, değişen her şeyle birlikte...” ve diğerleri

**Yokolmanın Estetiği ya da
Türk Romanında Bir Romantik**
YILDIZ ECEVİT 327

Aporetik Bir Edebi Hissiyat: Hasan Ali Toptaş
BÜLENT YILDIZ 340

“... bunlar o olasılığın sesleri...” / “Kimi zaman yaratık çıldırmış bir sürüsü...”

“Ben Alaaddin’im Diyebilirim”
SİBEL ERCAN 356

“Zaten, bir zamanlar bana ak sakallı meşenin...”

Rüyasındaki Yazarın Kâtibi
MAHMUT TEMİZYÜREK 368

AYDAN ÇELİK’İN ÇİZİMİ 377

“Bütün romanlar için önsöz niteliğindeki...” ve diğerleri

Haraptarlı Nafi: Hasan Ali Toptaş
HAYDAR ERGÜLEN 379

Tanımlanması Olanaksız Bir Roman
SEMİH GÜMÜŞ 382

“Tıpkı Binbir Gece Masalları gibi...” ve diğerleri

Uykuların Doğusu’nda Harfler ve Sesler

HANDAN İNCİ 389

Uykuların Doğusu ve Bir Memur Portresi

FARUK DUMAN 411

“Kendi kendime bu soruları sorup da...”

Zamanın Uykusu: Rüya

MESUT VARLIK 420

Kendimi Çok İyi Bir Okur Olarak Tanırdım...

TACETTİN KANDEMİR 431

“Ak sakallı meşenin, yıllar önce...” / “Ben de, dur durak bilmeden...”

Hasan Ali Toptaş’ın Denemelerine Dair

NECMİYE ALPAY 435

“Hasan Ali Toptaş, Bin Hüzünlü Haz’da...” / “Ben Bir Gürgen Dalayım’ bu dil virtüözü...”

Harfler ve Notalar İçin Dinleyici Notları

İSHAK REYNA 446

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DOST MECLİSİ

“Gerçi, bu hikâyelerin her ikisi de sağda solda anlatılan...”

Hasan Ali Toptaş ile “Dost Meclisi”

CEMİL KAVUKÇU 453

Meraklısı İçin: Öfkeli Bir Hasan Ali

FARUK DUMAN 458

Hasanım Ali ve Hasan Ali Toptaş

AKİF KURTULUŞ 461

Bizim Öğlanların Edebi Sırdaşlığı

ETHEM BARAN 463

Ben Hasan Ali Toptaş'la Tanışmadan Önce Ankara Kesinlikle Daha Az Mürekkep Kokuyordu	
ABDULLAH ATAŞCI	470

HAT'la Geçen 10 Yılım	
MAHMUT TEMİZYÜREK	477

"Artık sonunu kolayca görebildiğimizi sezen hikâye..." ve diğerleri

Hasan Ali Kılığında Bir Sonsuzluk	
ŞÜKRÜ ERBAŞ	484

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONSÖZ OLMAYACAK

"Böylece, aslında hiçbir zaman hiçbir yere gidilmiyor..."

.....

"Mahzende saklanıyor diye bildiğimiz Alaaddin..."

<i>HASAN ALI TOPTAŞ ÜZERİNE</i>	
<i>YAYINLAR BIBLIYOGRFYASI</i>	493

<i>YAN OKUMALAR KİTAPLIĞI</i>	507
-------------------------------------	-----

<i>YAZARLAR – SÖYLEŞENLER – ÇEVİRMEN</i>	511
--	-----

<i>DİZİN</i>	524
--------------------	-----

ŞÜKRAN SÖZLERİ...

*Düzenlediği sempozyum ile bu kitabın kapısını açan,
değerli deneyimlerini bonkörce paylaşan ve destek olan
Süha Oğuzertem'e;*

*Çalışma boyunca görüş ve desteklerini esirgemeyen
Süleyman Akbulut'a;*

*Bu gibi teşekkür yazılarında editörlere neden teşekkür edildiğini
öğrenmemi sağlayan, görüş ve yorumlarıyla hep teşvik eden ve
yardımlarıyla bütün işleri kolaylaştıran
Belce Öztuna'ya;*

*Sevgili aileme ve daha isimlerini sayamadığım için öncelikle
kendilerinden af dilemem gereken daha birçok dostuma ve
katkıda bulunan herkese,*

Ne denli müteşekkir olduğumu ifade etmekte güçlük çekiyorum...

*Ve sevgili eşim, Edam...
Olmasaydın, bu kitabın kimbilir daha ne kusurları olurdu...
Bunca şeyin üstesinden nasıl gelirdim, bilmiyorum...
Olmasaydın, olmazdı!*

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Ne bozkıra sığan bir kalabalıktır tabii bu, ne göze, ne de akla... Çünkü, hemen hemen her ırktan, her dinden ve her dilden çeşit çeşit insanlar vardır içinde. Üstelik, şimdikine göre daha zengin, daha yeşil ve daha vahşi gözüken Asip Dağı'nın eteklerinden başlayıp da ufka doğru dalga dalga yayılıp giden bu insanlar, bir aradaymış gibi yan yana ve iç içe durmalarına rağmen, bozkırın farklı zamanlarında yaşamaktadırlar. Bu yüzden, bir bölümü o anda Asip Dağı'nın bağrından sökülen taşlardan, doruklardan sürüklenip getirilen ağaçlardan ve bozkırın rengini taşıyan yüzleri saman çöpleriyle dolu kaba saba kerpiçlerden yararlanıp bir şehir kurmaya, bu şehrin içine çok odalı hanlar, çok kurnalı hamamlar ve çok kubbeli camilerle çok büyük kiliseler dikmeye, sokaklara çekidüzen vermeye, ya da akla hayale gelmedik yerlerden su kanalları geçirip köşebaşlarına ve meydanlara alını kargacık burgacık yazılarla süslenmiş her biri birbirinden gösterişli çeşmeler oturtmaya çalışırken; bir bölümü de aynı şehri, daha kurulup doğru dürüst bir şekle girmeden, ele geçireceğim diye zorbaca yıkma çabasındadır.

Bin Hüzünlü Haz

Asip Dağı'nın Eteklerinde

MESUT VARLIK

Pencereden bakıyor

Hasan Ali Toptaş'ı 1994 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü aldığında tanıdım. Tanışmamız ise daha sonra oldu. Evin salonundaki divana yerleşmiştim. Hasta yatağımdaydım; ağrılar, sancılar, ilaçlar, bazen yükselen ateş, sanrılı uykular... Bir gece sabaha kadar Can Yücel'le burun buruna sohbet ettiğimizi hatırlıyorum. Güneşin doğuşuyla gelen bitkin uyanışlar...

O dönem *Cumhuriyet Kitap* ekini düzenli olarak takip ediyordum. Demek ki bir perşembe günü olmalı; annem bakkaldan aldığı gazeteyi ve ekini başucumdaki kitapların yanına koyuyor. Gazeteyi ve ekini yanıma alıyorum, önce gazeteyi okumaya başlıyorum; koca gözlüklerinin arkasından gözlerini bana dikmiş bakan bir adam var yanımda. Ne yapsam dikkatimi gazeteye veremiyorum. Ekin kapağında, belli ki bir yayınevi standının önünde çekilmiş fotoğrafıyla, koca gözlüklü, bıyıklı bir adam duruyor. Yunus Nadi Roman Ödülü'nü, Hasan Ali Toptaş adlı bu adam almış. Adını daha önce hiç duymamış, yazdığı hiçbir şeyi okumamıştım. İçeride onunla yapılan bir söyleşi vardı galiba. Yıldız Ecevit'le miydi? Yoksa o çok sonra mı yayınlanmıştı?

Böylesi bir hissikablelvuku daha önce de başıma gelmişti. TRT'de program yaptığı ilk yıllarda Selim İleri'yi tanımıştım. Küçük bir çocukken, çok da bir şey anlamadan, izlerdim. Ona bakardım; bana bir şey söylüyormuş gibi... Tanışmamız ise daha sonra oldu.

Dergide Hasan Ali Toptaş ile ilgili yazılmış her şeyi, "Kimsin sen? Bu nasıl bir bakmaktır?" diye diye okudum. Sonra sonra başka dergilerde de üzerine yazılarla, kendisiyle yapılan söyleşilerle karşılaştım. Bunları okudukça, ona dair merakım gitgide artıyordu. Okuyacağım gün yaklaşıyordu!

1996 yılında TÜYAP Kitap Fuarı hâlâ Tepebaşı'ndaki eski yerindeydi. Can Yayınları'nın standında kitaplara bakıyorum, *Gölgesizler*, diğer bütün Can kitaplarının arasında kapağı farklı olan yegâne kitap. Günü gelmiş, alıyorum kitabı. Tam kasadan ayrılırken, standın en uzak duvarına omzunu dayamış, karşısındakiyle sohbet eden bir çift göz. İnanamıyorum, stand görevlisine "Şuradaki bey, Hasan Ali Toptaş mı?" diye soruyorum. Nasıl bir sesle sormuşsam, gülümseyerek "Evet," diyor, "tanışmak ister misin?"

"Olur mu?"

"Kendisine soralım..."

Geliyor, "Merhaba," diyor. Sonra o başka ne söylüyor, ben ne cevap veriyorum, hatırlamıyorum. Bildiğim iki şey var: "Sevgili Mesut'a / daha güzel bir dünya için" yazarak *Gölgesizler*'i imzaladığı ve nereden, nasıl cesaret bulup söylediğime bugün hâlâ şaşırdığım, kendisiyle eğer kendisi de kabul ederse yani kendisine mektuplaşmak mektup... bir şeyler söylediğim ve onun da bana o (hınzırca gülümseyen) görevliden aldığı not kağıdına Sincan'daki bir posta kutusunu mektup adresi olarak yazıp verdiği...

Aynalarda HAT gölgeleri

Böylece, Hasan Ali Toptaş'ın bendeki imzalı en eski kitabı 6.11.1996 tarihini taşıyor oldu. Demek ki tanışalı on dört yıl kadar olmuş. O dönemlerimi düşündüğümde, hevesli ve acemi

bir okur olduğumu hatırlıyorum: Değişen bir şey olmamış. Has yazarların karşısında “hevesli ve acemi bir okur” olmaktan öte duyguların içimde oluşmasından; artık *okur* olmayan bir yazar olmaktan, Tanrı beni korusun.

Birkaç gün içerisinde bitirmiş olmalıyım *Gölgesizler*'i. Kitabın son satırında yediğim tokadın izi hâlâ yanağımdadır...

Çok uzun aralıklarla mektuplaştık. Ona yazdığım mektupların çok azını okudu; çünkü yazdıklarımın çoğunu göndermeye değer bulmuyordum... Sanırım henüz ikinci mektupla birlikte, *Bir Gülüşün Kimliği*, *Yoklar Fısıltısı* ve *Ölü Zaman Gezinleri*'ni göndermişti. Havalara uçmuştum tabii. Döne döne okumuştum onları. Ben de ona şiirlerimi göndermiştim, daktiloya çekip. Bir cesaret daha; yazdığım bir hikâyeyi gönderdim. Bir hikâyenin içinde çok fazla şeyi birden vermeye çalışıyorsun; senin kalemin şiire daha uygun, ondan ayrılmamalıydın bence, demişti...

Sonra mektupların yerini uzun aralıklı telefon görüşmeleri, sonra sonra imeyler¹ almaya başladı. Çok nadiren de olsa hâlâ mektup göndermeye devam ediyorum...

Bu kitabı hazırlarken Hasan Ali Toptaş arşivimi, notlarımı defalarca elden geçirince fark ettim ki; ben bu kitaba daha o zamanlardan hazırlamışım kendimi.

Buraya kadar anlattıklarım, “*Efendime Söyleyeyim*’in öznel tarihi”nin başlangıcıydı...

Gölgelerden harflere

“*Efendime Söyleyeyim*’in gerçek tarihi”nin başlangıcı ise 20 Aralık 2008 Cumartesi günü, İstanbul Bilgi Üniversitesi’nin Silah-tarağa (Santralİstanbul) Kampüsü’nde E3 binası 101 nolu salonda Hasan Ali Toptaş’ın edebiyatımızdaki 25. yılı ve kendisinin 50. yaşına adanmış gerçekleştirilen *Gölgelerden Harflere Hasan*

1 “E-mail” ya da TDK’nın dâhiyane önerisi olan “elmek”in yerine Süha Oğuzertem’in bu harika çözümüyle karşılaştığımda çocuklar gibi sevdim. Sonradan öğrendim ki kendisi de Tuncay Birkan’dan edinmiş bu kullanımı. Süha Bey “emeyl” şeklinde kullanıyor ama ben böyle bir yorumla, “imeyl” ile yola devam etmeyi tercih ettim. Sağolsunlar...

Ali Toptaş Sempozyumu'dur. Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü adına Süha Oğuzertem'in organize ettiği sempozyumun afişini görür görmez Hasan Ağbiyi aradım; sempozyumdan önce birer kahve içmek için sözleştik. Sözleşme yerimize vardığımda, İletişim Yayınları'ndaki editörü Belce Öztuna ile oturmuş, sohbet ediyorlardı. Heyecanını, korkusunu bastıramıyordu; önündeki küllük dolup dolup boşalıyordu.

Sempozyum için Süha Bey, kendisi gibi sessiz, naif ve keyifli bir program hazırlamıştı. Hasan Ali Toptaş için artık bir kitap hazırlanmasının zamanının geldiği, en azından bu sempozyumdaki bildirilerin kitaplaştırılması gerektiği düşüncemi Belce'yle paylaştım; o da benimle hemfikirdi. Sempozyum boyunca çıktığımız her sigara arasında bu fikir biraz daha olgunlaştı ve benim bir içerik taslağı hazırlamam üzerine sözleştik.

Kitabın içerik taslağını hazırladım ve yayınevine, Belce'nin yanına gittim. Hazırladığım içerik taslağı büyük ölçüde aynı kaldı ve zaman içinde gelişti, olgunlaştı. İlk zamanlarda ayrı bir kitapçık olarak bakılan sempozyum bildirilerinden, yayımlanmak üzere Süha Beye ulaşanlar kitaba dâhil edildi. İçerik taslağından iki bölümü çıkarmak durumunda kaldım: Kitabın sonuna Hasan Ali Toptaş'ın kaleme almasını isteyeceğim, "Kendi Üzerine Okumak" başlığında bir bölüm koymuştum. Emelim, "Okuyana Mektup" tadında bir metne daha kavuşabilmektir. Fakat o bölüm için sadece bir teşekkür yazısı yazabileceğini söyleyince, bu bölümün yazarı mahcup olmaya çağırmaktan öte bir anlamı olmayacağını düşünerek, çıkarmayı doğru buldum. Diğeri ise, Toptaş'ın başka dillere çevrilen kitapları üzerine oralarda yazılan yazılara yer vermek istediğim, "Dünyanın Duydukları" başlıklı bölüm. Ne yazık ki sadece Toptaş'ın merak ettiği için Ümit Kıvanç'tan çevirisini rica ettiği, Stefan Weidner'in yazısına ulaşabildim. O yazı da "Çevirmenler" bölümünün girişinde yerini aldı.

"Başlarken yalnızsın, bitirdiğinde daha da yalnız"

Hasan Ali Toptaş ile yaptığım söyleşi, bana kalsaydı, yani sordüğüm tüm sorulara yanıt verecek olsaydı, buradakinin en az iki-

üç katı tutardı; ama kendisi makul bir insan olduğu için, bu karda durmamızın daha doğru olacağını söyledi. Söyleşiyi İstanbul-Ankara arasında imeyl yoluyla yaptık. Bu yolculuk sırasında bir ara Elif Türker de sohbetimize konuk oldu ve iki önemli soru ile katkıda bulundu. Toptaş yeni eseri üzerine harıl harıl çalışırken, onu oradan koparmak benim için çok acı, onun için çok zor oldu. Günlerini, sabahtan akşama dek soruları yanıtlamaya ayırdı. Daha fazlasını istemekte ısrar etmeye gönlüm el vermedi.

Toptaş ile yaptığımız söyleşinin hemen ardından gelen ilk bölümde yer alan söyleşilerin de çoğu imeyl yoluyla yapıldı. Soruların benzerliği bundandır. Yüzbeyüz yapılabilen söyleşilerde ise o sabit sorular zenginleştirilebildi. Bu tür kitapların en büyük eksikliği olarak gördüğüm çevirmenlere bir bölüm ayırabilmekten büyük mutluluk duyuyorum. Başka bir dile yapılan çeviriyle, sahneye ya da beyaz perdeye yapılan çeviri arasında bir fark olmadığını düşündüğüm için, hepsini “Çevirmenler” başlığı altında topladım.

“HAT Okumaları” bölümü için kimden yazı talebinde bulsam, büyük bir sevinç ile karşılandım. Zaman içerisinde, çeşitli nedenlerle yaz(a)mayanlar ve sonradan katılanlar oldu. Yazarlarla konu başlıklarına ve üzerine eğilecekleri HAT metinlerine karar verme sürecinde ve metinlere yaklaşımları konusunda onları özgür bırakmaya özen gösterdim. HAT metinlerini herkesin alımlayışı, çözümleyişi farklıydı, bu kitap da o farklılığı göstermeliydi.

Neredeyse istisnasız herkesin kaygıyla yönelttiği ilk soru ise yazılarda istenen sayfa sınırlaması oldu. Bir kitapçık boyutuna yaklaşılmadığı sürece, “prensip” bir sayfa sınırı koymak istemediğimi söyledim. Herkesin derdini anlatma uzunluğu aynı olamazdı. Böylece kitaptaki yazılar arasında harika bir dengesizlik oluştu!

Handan İnci, yazısını bitirdiğini ama henüz son haline varmamış olmasına rağmen önünde elli küsur sayfalık bir metin oluşturduğunu söylediğinde kendisinin belki başlangıçta planlamadığı halde HAT üzerine bir kitap –en azından bir kitapçık– çalışmasına gayriihtiyarî başlamış olduğunu görmek sevindiriciydi; ama bu uzunluktaki bir metni kitaba dâhil etmem im-

kânsızdı. Handan Hanımın hazırladığı metnin ancak yaklaşık üçte birini kitaba dâhil edebildik. Birkaç başka yazarımızdan daha biliyorum ki, yakın gelecekte HAT üzerine odaklanmış yeni kitaplar okuma mutluluğuna erişecegiz. Bir de Alper Akçam'ın yazısında bir miktar kısaltmaya gitmek zorunlu oldu. Bu ikisi haricinde tüm yazılar orijinal uzunluğundadır!

“... olabilirdi sözgelimi.”

“HAT Okumaları” bölümünde yer alan yazılarda HAT metinlerine dair birçok noktaya açıklık getiriliyor. Bu nedenle belki de kitabın başına, sinema dergilerinde bazı yazıların hemen başına düşülen notlardan düşmek gerekiyor: “Bu kitapta, HAT metnlerinin özellikle ilk okumada okurda şaşkınlık yaratacak, ilk okumanın keyfini katmerlendirecek sahnelerinin, bağlantılarının bir kısmı açık edilmektedir.”

Bu bölümdeki yazıların sıralanışında öncelik, HAT metinlerine genel bir bakışla yaklaşanlara verildi. Ardından gelen metinler ise, öyküleri, *Yalnızlıklar*, çocuk romanı, romanları ve denemeler kitabı olmak üzere eğildikleri metne/metinlere göre düzenlendi.

Ormanın şairi

Bunu benim söylemem belki biraz garip olacak ama benimle hemfikir olacağınıza duyduğum inançtan cesaret alıyorum; “Dost Meclisi” bu kitabın en keyifli bölümü oldu. Toptaş'ın uzun yıllara dayanan dostluklarının, kalem arkadaşlıklarının küçük bir kısmı da olsa kendisi hayattayken kayıtlara geçmiş oldu. Yaşananları bugünden okumak gibi büyük bir şansa erişmiş olduk. O bölüm için ilk planımda, Şükrü Erbaş'ın yazısı en sonda değildi. Yazı geldiğinde, hiç şüphe etmeden en sona koydum. *Efendime Söyleyeyim* başlığını taşıyan bu koca mektup, Şükrü Erbaş'ın yazısının sonundaki seslenişle kapansın istedim...

Şükrü Erbaş'tan bahsetmişken... Bu kitaba isim koymak-

ta çok zorlandık. Aklımıza bir dolu seçenek geldi, hepsinden vazgeçildi. Seçenekler arasında gidip gelirken, Şükrü Bey, kendi yazısının başlığını önermiş. Bu olayı bana Hasan Ağbi anlattı. O başlığın çok iddialı olacağını söylemiş Hasan Ağbi. Şükrü Bey de (benim o sıralar önerdiğim) “‘Asip Dağı’nın Eteklerinde’ de çok iddialı bir başlık ama...” demiş. “Eh, ne güzel işte, henüz daha Asip Dağı’nın eteklerindeyim,” diyen Hasan Ağbiye, Şükrü Bey cevabını vermiş: “Hasan Ali, sen yanlış anlamışsın, oradaki Asip Dağı sensin!”

Şükrü Beyin bu isabetli cevabından mıdır bilinmez, nihayet “Efendime Söyleyeyim”de karar kılındı. Hem Hasan Ağbinin naifliğini, anlatma tadını veriyordu, hem de onun metinlerinde keyifle kullandığı ifadelerden biriydi. Bu yazının arabölüm başlıklarını, o vazgeçilen isimler oluşturuyor.

Kitapta “gerçek” okur mektuplarının yer almasını çok istedim ama Toptaş, kendisine gönderilen hiçbir mektubu saklamadığı için (en azından bana öyle söyledi), bunu maalesef gerçekleştirmek mümkün olmadı. Elimde yalnızca mektuplaştığımız dönemden kalan, bana yazılmış birkaç mektup var; ama benim ona yazdıklarım yok.

Fakat kitabın tümünden mektupsuz kalmasına da dayanamadım açıkçası. Kitapta nihayet üç okur mektubu yer alıyor. Ersin Altay, her yazarın ihtiyaç duyacağı okurlardan. “Benim yazarlarım” dediği yazarları yakından takip ediyor, kitaplarını her fırsatta fazladan alıp tanıdıklarına armağan ediyor – bazen yeni tanıştığı birine dahi. Ersin Altay’ın yaptığı, türüne az rastlanır bir okur Don Kişotluğu... Tacettin Kandemir ise pekâlâ kitabın “Dost Meclisi” bölümünde yer alabilirdi. Zaten orada adı da anılıyor. Sağolsun, beni kırmayıp okur mektubu yazmayı kabul etti. Haydar Ergülen ise önceleri HAT metinlerindeki taşra teması üzerine bir yazı yazacaktı. Ancak birtakım nedenler art arda ve üst üste geldi; sonuçta bir okur mektubu kaleme aldı. Bu yazısını *Star* gazetesinin pazar ekindeki “Yüzlerce” üstbaşlıklı köşesinde yayımladı (28.2.2010). Kitabın ilk selamı, bilenler tarafından, böylece alınmış oldu.

Edebiyat tanrısının işçi peygamberi

İçeride, henüz yeni okurları için bir keşif teşviki ya da külli okurları için bir hatırlama jesti olarak HAT metinlerinden yapılan alıntılar göreceksiniz. Bir de, HAT üzerine şimdiye kadar yazılmış yazılardan bazı alıntılar. O sayfalarda, elimden geldiğince HAT üzerine yapılmış olumsuz eleştirilere de yer vermeyi amaçlamıştım. Edebiyat tarihine kalacağını ümit ettiğim bu kitabın bir HAT övgüsünden ibaret olmasını “prensip” istemedim. Ama yapılan olumsuz eleştirileri defalarca farklı gözlemlerle elden geçirmeme rağmen, büyük çoğunluğuna yer vermeyi doğru buldum.

HAT üzerine bugüne kadar yapılan olumsuz eleştiriler, ne yazık ki ya belli ki kişisel hırslarla yazılmış, çarpırtımlarla dolu yazılar ya da doğrudan ideolojik formasyon nedeniyle getirilen olumsuzlamalardan ibaret. Yani aslında o yazıların odağını HAT metinleri değil, yazarların kendisi oluşturuyor. Hakkıyla yapılmış olumsuz eleştiri metinleri okuyabilmek için, anlaşılabilir, beklemeye devam etmemekte fayda var. *Don Kişot* veya *Tristram Shandy* ya da *Suç ve Ceza* soyundaki eserler üzerine “hakkıyla” yapılmış olumsuz bir eleştiri metni hatırlayan var mı?

Kitabın sonunda bir “Hasan Ali Toptaş üzerine Yayınlar Bibliyografyası” yer alıyor. Çokça eksikleri olduğunu, özellikle dağıtımını İstanbul’a –düzenli olarak– ulaşılamayan dergi ve kitaplar konusunda büyük boşluklar olduğunu, tahmin ediyorum. Elimden geldiğince, Hasan Ali Toptaş ve HAT metinleri üzerine yazılmış, ulaşabildiğim tüm yazılara, söyleşilere vb. yer vermeye çalıştım. Olası sonraki baskılarda bu eksikleri en aza indirebilmek ve elbette bundan sonrakileri de dâhil edebilmek için desteğinize ihtiyacım var. Bu nedenle ve kitapla ilgili görüşlerinizi iletibilmeniz için bir imeyl adresi oluşturdum: HATOkumalari@gmail.com. Desteğinizi esirgemeyeceğinizi ümit ediyorum.

* * *

Bu kitap, Hasan Ali Toptaş’ın hem eserlerinin hem de kendisinin bugünden görülen bir profili olarak kurgulandı. Haya-

tı ve edebiyata yaklaşımı üzerine şimdiye kadar yapılan en ayrıntılı söyleşi, eserlerini çevirenlerin deneyimleri, şimdiye kadarki bütün eserleri üzerine yazılan inceleme yazıları, edebiyat dostlarının anıları, okurlarından mektuplar, kendi metinlerinden ve üzerine yazılan yazılardan yapılan alıntılar ile birlikte, olabildiğince geniş bir profil çıkarmaya çalıştım.

Nihayetinde, kırk kişi bir araya geldik ve on altı ayda (20 Aralık 2008 - 20 Nisan 2010) Hasan Ali Toptaş'a beş yüz sayfayı aşan bir mektup hazırladık...

Gölgelere yazılanlar

Aslında söyleyecek bir şeyi olmayan, sadece yazılmış olsun diye yazılan, hatta okuru tembelleştirmek pahasına da olsa bir işe yaradığına kendini ikna edebilmek için kitapta yer alan yazıların özetini veren giriş yazılarından çok sıkılırım.

Kim, nasıl istiyorsa öyle okuyacaktır, okuduklarımı öyle almaktır zaten...

Sıkıcı olmayan, ama kitaba giriş yapmaya yol açan bir yazı kaleme almayı başarmışımdır umarım.

Şimdi, sessiz bir kalabalık halinde, bu koca mektubu, Asip Dağı'nın eteklerine bırakıyoruz; gözlerimiz okumaktan ve yazmaktan yorgun düşmüş...

Asip Dağı'nın eteklerinde

Kitapta belli bölüm aralarında, *Bin Hüzünlü Haz'*dan, içinden Asip Dağı'na bakılan alıntılar göreceksiniz. Asip Dağı neresidir, bilenler bilir; ama nerededir, kimsecikler bilmiyor...

Ona dair kalem gezdiren bizler, "kelime kelime genişle"yen bir hayat uykusundan kalem darbeleriyle uyanmaya gayret ediyoruz aslında. Yazdıkça uyanıyoruz; okudukça derinleşiyor uykumuz. Bu uykuların güneşe bizlerden daha yakın yerinde duruyor HAT. Aramızda onca yıllık, onca aşılmaz görünen mesafeler varken, yanibaşımızda gibi, yüzünü bizden yana çevirip başlıyor konuşmaya:

“Şu Asip Dağı’nı görüyor musun?” diyor; “Sen de görüyorsun, değil mi?” diyor; “Yazdıkça ya da okudukça o bir daha hiç kaybolmayacakmış gibi geliyor bazen bana. Bazen de o aslında hiç kaybolmamış da bir gece vakti, geceleri karanlıklara gömen atlarımıza atlayıp, uzaklar kadar uzak görünmeyen bir şehrin sokaklarında biz kaybolmuşuz gibi geliyor. Ama kaybolmaktan öyle yorgun düşmüş, kaybolmadığımızı bizi ikna edebilmek için tanıdık bir şeyler bulmaya çalışırken gözlerimize öyle kan oturmuş ki, bir köşede uyuyakalmışız. Rüyamızda Asip Dağı’nın yerini bilen kimsenin kalmadığını görüyormuşuz da sonra nefes nefese uyanmışız aynı rüyanın içinde. Sonra da uykulardan uykulara bata çıka Asip Dağı’nın yerini bilenlerin yerlerini bilenleri bulmak için başlamışız aramaya. Sokaklar, evler, şehirler, hanlar, hamamlar, dehlizler, zindanlar, mahzenler, yıllar, yüzyıllar, yeryüzü, hatta gökyüzü suretinde gördüğümüz tüm boşluklarda aramışız da bulamamışız; üstelik bu kadar ararken birbirimizi kaybettiğimiz, bir daha hiç bulamadığımız, bulup birbirimizi tanıyamadığımız da olmuş sözgeli mi. Ama bütün bunları yaparken, şöyle kımıldamadan bir durup, içimizi o şehir kadar bir nefesle doldurup, başımızı kaldırıp Asip Dağı’na bakmak aklımıza gelmemiş o uykularda doğrusu...”